

MAAOMAAVALITSUS

EESTI MAAOMAAVALITSUSTE LIIDU HA'ALEKANDJA

18. augustil 1936. a.

Nr. 8

NELJATEISTKÜMNES AASTAK.

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: A. Loorits

Tellimise hind:	Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hind:
Aastas . . . . . Kr. 5.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi nr. 12. Tel. 452-72. Posti j. arve nr. 252.	1 lhk. Kr. 20.—, ½ lhk. Kr. 10.—, ¼ lhk. Kr. 5.—, 1/8 lhk. Kr. 2.50, 1/16 lhk. Kr. 1.25.
Pooles aastas . . . . . „ 2.50	Jooksvad arved: Eesti Panga Tal. linna osak. nr. 609, E. Rahvapangas nr. 991 ja Põllumeeste keskpangas nr. 728.	Dokumentide kaotamise kuulutused 50 senti dokumendi pealt.
1923 aastak. . . . . „ —.50		
1924—1935. a. à . . . . . „ 2.50		

Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

SISU

Omavalitsuste tegelasi	Lhk. 115
Vallaarhiivide korraldamisest	„ 116
Maksude sissenõudmine administratiiv korras	„ 120
Vallavalitsuste juures asuvate posti-telefoni agentuuride töötasust	„ 122
Omavalitsuste maksuseaduste muutmisest	„ 125
Riigikohtu otsuseid	„ 127
Küsimusi ja vastuseid	„ 128
Kuulutusi	„ 114

Perekonnaseisu

Kantseleimargid

25- ja 50-sendilised
on saada

Eesti Maaomavalitsuste Liidu

büroost

hinnaga 10 senti poogen (20 tükki).

Eesti Omavalitsuste ja Ühis-
tegeliste Asutuste Kindlus-
tus A.-S.

„OMA“

Seltsi omanikeks-peremeesteks on omavalit-
sused, pangad ja põllumajanduslikud ühi-
sused

**Suurem ja
edurikkam
koduma
kindlustusettevõte**

Seltsi juhatus: Tartus, omas majas Riia t. 41.
Telef. 3-44 ja 16-12.

Osakonnad: Tallinnas, Rakveres, Võrus
Viljandis, Pärnus, Tõrvas ja Kuressaares

Kaastöölitele ja tellijatele !

Ajakirja mahutavuse tõstmiseks on soovitatav, et avaldamiseks saadetud artiklid oleksid võimalikult kokku surutud. — Trükkivigade vältimiseks on tarvilik, et käsikirjad oleksid kirjutatud selgestiloetava kirjaga; eriti soovitatav on masinakirjade laiema vahega. Toimetus jätab enesele õiguse käsikirja lühendada ja keeleliselt korrigeerida. — Avaldamata jäänud artiklite käsikirjad saadetakse tagasi ainult vastaval, käsikirjale juurde lisatud soovil.

Ajakirjas antakse vastusi tellijate küsimustele. Kui keegi tellijatest soovib saada vastuse enne järgmise numbril ilmumist, siis saadetakse sellekohasel soovil vastus posti kaudu kätte, kui selleks on lisatud juurde 10-ne sendiline postmark. Toimetus jätab enesele õiguse avaldada ka kirjateel saadud vastused, kui küsimused põhimõttelised ja üldhuvilised. Küsijate nimesid ei avaldata, kuid küsijatele, kes oma nime ega aadressi ei teata, ei vastata.

Omavalitsuste tegelasi.

PÄRNU MAAVALITSUSE ESIMEES

JÜRI MARKSOO

60-aastane ja 40 aastat ühiskondlikus teenistuses.

10. augustil k. a. pühitses 60 a. sünnipäeva Pärnu maavalitsuse esimees Jüri Marksoo, kes õigusega teeninud Pärnumaa omavalitsuste isa nimega. Sest kui Pärnumaal on riigivõimu teostamise või kohalikkude huvide rahuldamise alal meie iseseisvuse ajal midagi saavutatud, siis on see nii või teisiti seonduses maavalitsuse esimehe Jüri Marksoo nimega.

Sündinud 10. augustil 1876. a. Pärnumaal Halvinga valla Ertsmaa külas Jaagu talus, on ta pühendanud oma raudse tahte, suure töövõime ja aususe ning korraarmastuse oma maakonna teenistusse.

Tema elukäik näitab, et vallavalitsuse mitmealgeline tegevus võib olla võrratult heaks kooliks riigi ja omavalitsuse teenijaile. See kool on andnud meie riigile terve rea silmapaistvaid töömehi. Ka juubilar oli alul, 1896. a. alates, vaheldamisi vallasekretäri ja algkooliõpetaja abiks, hiljem aga Jõõpres vallasekretäriks (1900—1905), kus revident-komissar tema kohta järgmise otsuse olevat andnud: „Teie kantselei on selline et vii või näitusele!“

Seda tööd ja korda oskasid hinnata ja ära kasutada Vene võimud, kutsudes juubilarilari politsei teenistusse, kus ta peagi teenistusredelil kiiresti tõusma hakkas.

Ent ka 1917. a. revolutsiooni järele asutatud riigi ja omavalitsuse organid kutsusid tubli töömehe oma teenistusse, alul Vene aj. Valitsuse Pärnu maakonna Komissari asjaajajaks ja siis 1917. a. 15. juulist asjaasuta-

tud Pärnu maavalitsuse esimeseks asjaajajaks.

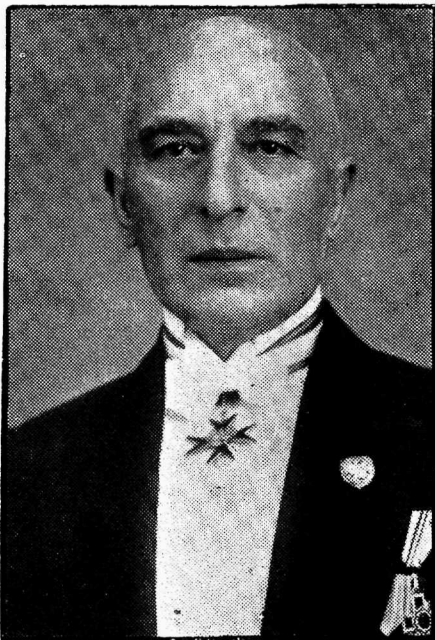
Siin sattus õige mees sobivale kohale. Revolutsiooni keerises loodud asutis, mis varsti kujunes kogu maakonna elu keskuks, vajab kesket kuju, kes oleks andnud ta tegevusele õige sisu, suuna ja vormi. Tõhus ise tööd ning osates hinnata tööd ja töömehi ja koondades neid asutise teenistusse,

tõstis ta mitte ainult maavalitsuse, vaid ka Pärnumaa vallaomavalitsuste koosseisud, majanduse ja asjaajamise kõrgele järjele, tõustes ise teenistusredelil asjaajajast sekretäriks, osakonna juhatajaks ja 1920. a. esimeheks.

Asjatundliku inimesena ja hea administraatorina on ta loonud maavalitsuses ja Pärnumaa vallavalitsustes korra, mis on eeskujulikumaid. Olles pärit maalt, on ta osanud hinnata maa vajadusi ning püüdnud neid kõigiti kaitsta ja korraldada. Samuti on ta osa võtnud seltskonna tegevusest, olles pikemat aega Kaitseliidu Pärnumaa maleva pealiku abiks.

Viimaseil aastail on ta innukalt loonud kaasa ja tõmmanud teisi kaasa suurtele rahvuslikele aktsioonidele, nagu Raamatu-aasta, nimede rahvustamine, lipu propaganda, kodukaunistamine jne., mis Pärnumaal andnud väga häid tagajärgi.

Kogu omavalitsusperel on hea meel, et nende hulgas leidub nii tubli meie riigi ülesehitaja, ja nad soovivad talle sama nooruslikku hoogu, mis teda seni saatnud, veel paljudeks aastateks.

VALGA MAAVALITSUSE ESIMEES

J A A N S A U L

70 aastane.

12. aug. pühitses Valga ajutise maavalitsuse esimees Jaan Saul oma 70-dat sünnipäeva.

J. Saul sündis Valgamaal, Kuigatsi vallas „Pringi“ vesikoha ja kõrtsi rentniku pojana 1866. a. Oma õpinguid ta alustas Soontaga valla-koolis, kust siirdus Sangaste kihelkonnakooli ning hiljem Valga kreiskooli, mille lõpetas 1885. a., täiendades end hiljem iseõppimise teel. Peale õppimise lõpetamist rentis Saul enesele varsti „Pikahansu“ kõrtsi- ja veskikoha Keeni vallas. 1893. a. rentis ta Kuigatsi v. Hädu ja Pringi mõisad, milliseid pidas kuni 1924. a. Praegu omab ta samas talukoha.

Jaan Sauli isikus avaldub tüseda, visa eestlase kuju, kes kogu oma eluea kestes väsimatult võtnud osa seltskondlikust tegevusest. Teda tuntakse kogu Valgamaal ja kaugemalgi kui sõbralikku, vastutulelikku ja

teovõimsat inimest ning organisaatorit. Tema kuulus 1895. a. Sangaste põllumeeste seltsi asutajate hulka, oli ligi 17 aastat selle esimees ja abiesimees, praegu aga auliige. Edasi on ta kaasalööjaks Sangaste laenu-hoiuühisuse asutamisel 1909. a., siis Kuigatsi piimatalituse, karjakontrollühisuse, turbaühisuse asutajaid ning mitmekordseid esimehi. Vähe oma ümbruskonna organiseerimistööst, J. Sauli leiame meie l. riigikogus, siis Tartu ja hiljem Valga maa- volikogus viimase algusest peale. Valga maavalitsuse esimeheks valiti J. Saul 1933. a., millisel kohal ta töötab tänaseni. Vaatamata aastatele on J. Saul ikkagi veel noorusvärskest eluküllane, lüües

kaasa igal pool riiki ülesehitavas töös.

Jaan Sauli aupäeval soovime talle õnne ja endist visadust tööks, mida ta armastanud ja rühkinud teha aastakümneid.

Vallaarhiivide korraldamisest.

A. Loorits.

Rahvatraditsioon tunnustab vanaks tööks, et käskida olevat kergem kui täita, kergem koostada kavasad ja anda juhiseid kui neid teostada. Arhiiviseadus (RT 53 — 1935) määrab kindlaks üldised nõuded ja Vallaarhiivi korraldamise normaalkodukord (RT 102 — 1935) annab üldisi juhatusi vallaarhiivide korraldamiseks. Kuid korraldamise teostamisel, tegeliku töö juures, tekkib küsimusi, millele ei leia vastust ei nimetatud seadusest ega kodukorrast, ei ka Akadeemilise Kooperatiivi poolt kirjastatud „Arhiivinduse Käsi raamatust“ I ja II. Rida seesuguseid küsimusi on juba esitatud s. a. „Maaomavalitsuses“ nr. 6, artiklis „Mõtteid vallaarhiivide korraldamise puhul“.

„Arhiivinduse Käsi raamat“, andes väärtuslikke ülevaateid arhiiviasjanduse ja arhiiviteaduse ajaloolisest arenemisest ja arhiivide seisukorrast kui ka teoreetilisi, põhimõttelisi juhatusi arhiivide korraldamiseks, võib olla heaks õppeabinõuks ja juhiks neile, kes tegelevad ainult arhiivindusega ja vajavad selleks eriteadmisi. Vallasekretäridel aga, kes vallaarhiive korraldama peavad, on raske teoreetilistest arutlustest ja teaduslikkudest põhjendustest koorida välja vajalikke juhiseid ja vorme otseks käsitamiseks ja kohaldamiseks. Vallasekretäril on palju ülesandeid ja palju tege mist pea kõigil ühiselu aladel, millede hulgas vallaarhiivi korraldamine on väiksem ja kõrvalisem osa, kuigi sama tähtis ja tarvilik kui kõik muu. Vallasekretär peab küll kõi-

gega tulema toime, mis tema peale panakse, peab teadma palju ja oskama palju, kuid ärgu nõutagu ega oodatagu temalt kõikidel aladel samapalju põhjalikkust ja eriteadmisi, eriti keelte ja ajaloo alal, millistega temal seni on tulnud vähem tegeleda ja kus tema on saanud omada vähem kogemusi kui õiguse, ühiselu ja majanduse aladel. Ka vallasekretäride võimetel on piirid. Vallasekretäril ei ole aega ega võimalusi uurida teooriaid, juurelda ega selgitada põhimõtteid, temale vaid antagu selged ja täpsed juhised, näiteid ja eeskujud otselt täitmiseks.

Arhiiviseadus (§ 33) nõuab arhiivi korraldamisel kinnipidamist võimalikult „provenientsprintsiihist“. Mis see „provenientsprintsiih“ tähendab, kuidas selle printsiiibi järele toimima peab, seda ei seleta otselt Vallaarhiivi korraldamise normaal-kodukord ega ka mitte „Arhiivinduse Käsi raamatu“ II ossa paigutatud arhiivinduse oskussõnastik, kus lhk. 193 esineb: „provenientsprintsiih — Provenienzprinzip“, ilma mingi seletuseta selle sõna tähendusest; väljendub vaid ainult sõna ülesmärkimine eesti ja saksa keele kirjaviihis. Selliselt, kahe keele kirjaviihis, esineb veel teisigi oskussõnu, ilma seletuseta tähendusest või mõistest, mis sõnadena väljendatakse. Seesugusest oskussõnastikust ei ole kuigipalju kasu ei kumbagi keele oskajale ega ühe või teise neist õppijale. Mida ütleb näit. sõna „drakohtunik“ eestlasele, või „Hakenrichter“ sakslasele, kes selle kohtu kompetentsi ega ajalugu ei tunne, kes sellest kohtust midagi ei ole kuulnud, nagu enamik meie nooremast sugupõlvest? — Mõnele oskussõnale on küll seletus juurde lisatud, kuid see seletus jääb samuti tumedaks ega selgita midagi, nagu: „registratuur — laostu, Registratur“. —

Siiski, „Arhiivinduse Käsi raamatu“ I osas, lhk. 7—11, võib leida kaudse selgituse ka „provenientsprintsiihi“ kohta, koos arhiivi ja registratuuri mõiste määriteluga, kus muuseas öeldakse: „Arhiiv on terviklik kogu (ühik) seesugustest kirjutatud, joonistatud, trükitud, pildistatud või muudest dokumentidest (arhivaalidest), mis on moodustatud mõne asutise või selle ametniku teenistuslikul teotsemisel, s. o. mis on valmistatud või vastu võetud mõne asutise või

selle ametniku poolt teenistuslikul ülesandel ja mis olid määratud jääma selle asutise või ta ametniku juurde...“

Arhiiv sel kujul, nagu ta tekkinud teda moodustanud asutise ülesannetest ja asjaajamise korras tingitult, peabki jääma sellesse orgaanilisse tervikusse; teda ei või viia mingisse teise korda, ega lahutada omavoliliselt osadeks. Korraldusi, mis mõjustasid ühe arhiivi tekkimise, kujunemise ja lõpliku koostuvuse, ei või arhivaar omaltpoolt juba muuta. Ta peab tundma õppima vastava arhiivi seesmist ehitust, ja kindlaks tegema reeglid, mille järgi see arhiivi kujunes. On täitsa õieti öeldud, et igal arhiivil on oma iseloom, omapära, millega arhivaar peab enne tutvunema, kui ta asub arhiivi korraldama. Järelikult võib arhivaar alles siis asuda mõne arhiivi korraldamisele, kui ta tunneb vastava asutise ülesandeid ja ajaloolist arenemist, mis selgitavad talle ka selle arhiivi kujunemist. Eelöeldus peajooneliselt õieti peitubki teadusepärase arhiivikorraldamise põhimõte, mis on tuntud provenientsprintsiihi nime all...“

Edasi seletatakse, et arhiiv jaguneb kahte ossa: 1) jooksev arhiiv, mis on asutise poolt veel asjaajamisel kasutatav ja tuntakse ka registratuuri nime all; 2) ajalooline arhiiv, kuhu jooksvast arhiivist ainestikud aja jooksul üle viiakse. Ja, et registratuuri all mõistetakse asutise tegelikult asjaajamisel maksmapandud korra alusel produtsseeritavaid, korraldatavaid ja alles sama asjaajamise kasutuses olevaid dokumente, mis hiljem teatava aja vahemiku järele ajaloolisse arhiivi üle viiakse.

K/Ü. „Looduse“ kirjastatud „Eesti Entsüklopeedia“ järgi tähendab „provenients“—päritolu, „provenientsprintsiih“ — kuuluvuse, ürge printsiipi, mille järgi tuleb arhiive hoida terviklikult arhiivkogu ulatuses ja korraldada neid tekitanud asutise registratuuri ning kantseilise korra alusel.

Toodud seletustest võib kokkuvõetult järeldada: 1) et arhiiv on terviklik kogu seesugustest kirjutatud, joonistatud, trükitud, pildistatud või muudest dokumentidest (arhivaalidest), mis asutise asjaajamises tekitatud ja määratud asutisse

jääma, kus nad kuuluvad esmalt jooksvasse arhiivi ja pärast ajaloolisse arhiivi; 2) et registratuuri all mõistetakse jooksvat arhiivi — asjaajamises tekitatud ja kasutatavaid dokumente, mis kasutamise vajaduse möödumisel viiakse üle ajaloolisse arhiivi; 3) et valla arhiiv tuleb korraldada nii ja sellesse samasse järjekorda, nagu valla asutised oma ülesannete täitmisel oma kantseleilise asjaajamisega arhiivi ainestiku on tekitanud. Selleks valla arhiivi korraldaja — vallasekretär — peab õppima tundma oma valla kõigi asutiste ülesandeid ja asjaajamise korda.

Valla asutiste käesoleva, oma aja ülesandeid ja asjaajamise korda teatakse ja tunatakse, endastmõistetavalt, eestkätt muidugi paremini oma eneste kogemustest tegelikus töös ülesannete teostamisel; teatakse ja tunatakse neid ka lähemas minevikus — kuni Vene-riigist lahkumise ja Saksa okupatsiooni ajastusse — samuti ülesannetega tegelemise või nendega kokkupuutumise ja neid mälestamise järgi kui ka tolleaegsete valitsuste korralduste kaudu, mis vallavalitsustes olemas. Tagasi kaugemasse minevikku valla asutiste ülesannete ja asjaajamise korra tundmaõppimiseks tuleb juba kasutada nendesse asutistesse puutuvaid vähemalt selleaegseid põhilulisemaid seadusi (ühes neile järgnenud vahepealsete muudatustega, mis siin jäetud loendamata), nii nagu nad kaugeneamise järjekorras antud ja nendega valla asutiste ülesandeid ja asjaajamist aegajalt muudetud, täiendatud ja laiendatud, nimelt:

1. Talurahvaasutiste ümberkorraldamise seadus 1889. a., mil valla asutised vabastati kohalikkude mõisnikkude juhtimise ja järelevalve alt ning allutati Vene riigiasutiste ja ametnikkude juhtimise ja järelevalve alla.

2. Vallakogukonna valitsemise seadus 1866. a., millega muudeti ja täiendati talurahva seadusi kogukonna valitsemise osas ning piirati mõisniku võimu nii kogukonna valitsemise kui kohtu alal.

3. Lõuna-Eestis, end. Liivimaa kub. osas — Liivimaa talurahva seadus 1860. a. ja Põhja-Eestis, end. Eestimaa kub. — Eestimaa talurahva seadus 1856. a., milledega asendati eel-

mised talurahva seadused muudetult ja täiendatult ja mis nüüd suuremalt osalt on jõu kaotanud, kehtivad edasi mõned üksikud normid ainult.

4. Lõuna-Eestis — Liivimaa talurahva seadus 1819. a. ja Põhja-Eestis — Eestimaa talurahva seadus 1816. a., milledega Eesti rahvas vabastati pärisorjusest, vabastatud rahvast moodustati iga mõisa piirkonnas kogukond, rajati selle valitsemise ja kohtukord, ühes tsiviil- ja eraõiguse normidega, kui ka koolikorraldus ning jäeti nende asutiste tegevuse ja kogukonna elu juhtimine ja järelevalve mõisnikule, senisele pärisõhrrale, sama kogukonna endisele omanikule.

5. Lõuna-Eestis — Liivimaa talurahva seadus 1804. a. ja Põhja-Eestis — Eestimaa talurahva kaitseseadus 1802. a., milliste seadustega, peale talurahva koormiste reguleerimise, loodi nimeliselt ka vallakohtud, valdade esimese asutisena.

Kuid kahjuks, vallavalitsustes kõiki neid nimetatud seadusi ei ole, eriti puuduvad vanemad seadused ja nende vahepealsed muudatused sel kujul, nagu nad omal ajal anti. Vene ajal oli seaduste muutmisel viisiks muudetud seaduste kodifitseerimine — järgmistes väljaannetes kustunud osade väljajätmine ning asendamine järgnenud muudatustega ja täiendustega. Kodifitseerimisega seadus kujunes tervikuks, nii nagu ta oli jäänud jõusse, mis hõlbustas käsitamist. Pärast talurahvaasutiste ümberkorraldamist 1889. a. on selliselt ka eelnimetatud seadused kodifitseeritud ja koondatud ühiseks tervikuks ning lastud kirjastada eraväljaannetena: Lõuna-Eestis E. V. Jacoby poolt vene keeles ja N. Vengeri poolt eesti keeles üldise pealkirja all — „Liivimaa talurahva seadus“, ning Põhja-Eestis A. P. Vassilevski poolt vene keeles ja K. Pätsi poolt eesti keeles samuti üldise nimetuse all — „Eestimaa talurahva seadus“. Ilmunud on ka teisi üksikute seaduste väljaandeid, kuid need olid vähema tähtsusega ja vähem tarvitataavad. Hiljemalt Eesti ajal Vallakogukonna valitsemise seadus ja Vallakohtu seadus, sel kujul nagu neist veel jõusse on jäänud ja kohaldamisele kuulub, ilmusid ka Eesti Maaomavalitsuste Liidu poolt kirjastatud „Sundnormide kogus maaomavalitsuste kohta“.

Tähendatud väljaandeid peamiselt leidubki vallavalitsustes, kõigil pole neid ka mitte. Need väljaanded võimaldavad tutvuda valla asutiste ülesannetega ja asjaaja-

mise korraga pärast talurahvaasutuste ümberkorraldamist edasi uuemas aega, alates 1889. a., mil ümberkorraldamine toimus. Tagasi kaugemale minevikku tungimine muutub järkjärgult raskemaks seetõttu, et vanemad seadused esialgsel kujul vallavalitsustes puuduvad ja neid ei ole enam saada. Mõned neist osutuvad üldse harulduseks, nagu näit. Eestimaa talurahva kaitseseadus 1802. a., mille eestikeelset algkuju nimetusega „Igaüks“ prof. P. Tarvel (Treiberg) „Ajaloolises Ajakirjas“ nr. 1 — 1927 kirjeldab ja mis olevat leitud endise tsensori J. Truusmanni raamatute hulgast ning omandatud Tartu ülikooli raamatukogule ainsa seni teadaoleva alalhoidunud eksemplarina. Kuna niiviisi kaugemas minevikus valla asutiste ülesannete ja asjaajamise korra muutumise ja arenemise üksikasjaline selgitamine ja põhjalikum tundmaõppimine vallaarhiivide korraldajatel — vallasekretäridel, abinõude puudumise ja kättesaamatuse tõttu, osutub äärmiselt raskeks, kui mitte päris ülesaamatuks, siis tuleb vallaarhiivi korraldamisel paratamatult leppida ja ajada läbi nende üldiste teadmistega, mis sellel alal on võidud või võidakse omada ajaloo õpperaamatutest ja ajaloolisest kirjandusest kui ka rahva vanempõlve seas veel liikuvate mälestuste kuuldusest. Valdade ajalugu on kirjutamata ja põhjalikumalt alles uurimata, selle teostamiseks peavad vallaarhiivid kaasa aitama, selles neid peabki korraldama ja korras hoidma.

Valla asutiste iga ei ole võrdlemisi pikk, ulatub möödunud sajandi esimese ja teise aastakümnesse, nagu eespool seaduste loetelus märgitud. Kuid sellele vaatamata on vähe teateid ja aimu sellest, kuidas neil asutistel alul tuli teotseda, kuidas nende tegevus kujunes ja arenes kuni möödunud sajandi seitsmekümne aastateni, mil neile võimaldati rohkem isetegevust (Vallakogukonna valitsemise seadusega 1866. a.). Sellest ajast peale vallavalitsustesse on hakanud kogunema ka järjekindlamalt arhiivi ainekku, varemast ajast leidub seda hoopis vähe ja see osutub katkendliseks, nagu juhuslikuks.

Vanema aja arhiivi ainekku vähesus ja katkendlikkus tuleb vististi peamiselt sellest,

et alul valla asutisi juhtis ja käsutas mõisnik või selle asemik — mõisa valitseja ning asju aeti koduselt: kogukonna valitsus ja kohus käis koos mõisas, mõisniku või tema asemiku kutsel või loal, kes omad käsud ja korraldused taetasid või lasksid teatada neile suusõnal, mis täideti nii nagu kästi või nõuti, kui teisiti soove kuulda ei võetud; kui sealjuures midagi kirja pandi, siis tegi seda seesama mõisnik või mõisa valitseja ja kogukonna ametnikud tegid sinna omad ristid alla, kirjaoskajaid oli vähe, nagu vanematest protokollidest nähtub; kirjavara hoidus mõisas niivõrt ja niikaua kui mõisnik seda tarvilikuks pidas. Kus mõisnik oli agaram ja aktiivsem — tahte ja teo iseloomuga, seal tegeti rohkem ja pandi ka rohkem kirja. Pärast, kui mõisniku võimu kitsendati ja vallale rohkem isetegevust anti, kui vallad ise omale majad muretsesid ja nende asutised — kogukonna valitsus ja kohus — oma majasse asusid, siis said nad kirjutusi endisest tegevusest niipalju kaasa kui neid järele oli jäetud ja alal hoitud ning selleaegne mõisnik heaks arvas kaasa anda. Peamiselt niiviisi vististi on seletatav vallavalitsustes vanema aja arhiivi ainekku katkendlikkus või täiesti puudumine, mitte ainult kaotsimine kuga ja hävinemisega hoolimatuse ja hooletu hoidmise tagajärjel, mida ka muidugi on juhtunud. Uuema aja arhiivi ainekku hukkus sõja ja revolutsiooni keeristes, kus sellega kõeti ahjusid, osalt ka tuleõnnetustes.

Seda, mis valla arhiivi ainekku puudub, kas omal ajal saamata jäänud või pärast kaotsi läinud, ei saa ennistada, kuid tuleks püüda asendada vähemalt nende kuulduste ja mälestuste kogumisega ning üleskirjutamisega, mis valla endise aja ametnikkudest ja asutistest valla elanikkude vanempõlve seas veel liiguvad, millest, võib olla, tuleb kõnelda veel pärastpoole.

Eelöelduga on puudutatud üldisi teoreetilisi nõudeid ja põhimõtteid arhiivide korraldamiseks ning neid raskusi, mis need nõuded ja põhimõtted vallaarhiivide korraldajatele veeretavad. Edasi asume vallaarhiivide tegelikult korraldamise arutlemisele.

(Järgneb.)

Maksude sissenõudmine administratiiv korras.

M. Hansen.

(Järg.)

Neil kordadel kui võlgniku abikaasal või lastel on iseseisev tulu või vara, milledest sissetulek küllaldane nende ülalpidamiseks, siis tehakse mahaarvutusi tema tasudest samal alusel nagu vallalistelt või lasteta leskedelt.

Juhul aga kui riigi- või omavalitsus-teenija sureb jäädes võlgu riigile või omavalitsusele, siis võidakse neid võlgasi sissenõuda ka tema abikaasale määratud pensionist, kui ta ei ole järele jätnud varandust. Abikaasa pensionist võidakse maha arvata tsiviilkohtupidamise seaduse § 1088 alusel $\frac{1}{3}$.

Erateenistuses olevate isikute teenistuse ja töötasu arestitakse samal määral, kui riigi- ja omavalitsuste teenijate tasust saab kinnipidada (Tsiiviilkohtupidamise seadus § 1086).

Juhul, kui on teiste isikute või asutuste käes hoiul maksuvõlglaste varasid, või on saada perioodilisi makse, siis võetakse nende asutuste juhatajatelt või isikutelt allkirjad, millega nemad teatavad, millised need summad või varad on ja kohustavad andma neid sissenõutava summa ulatuses sissenõudvale ametnikule või maksma tema juhatuse järele vastavasse deposiiti. Käesolev eeskiri aga ei muuda krediit-asutuste põhikirjades ja nende kohta käivates seadustes ettenähtud erandeid ja eesõigusi. Asutus või isik, kes keeldub andmast eelpooltähendatud asjaolude kohta andmeid ilma seadusliku põhjusega, või annab ebaõigeid, või üldse talitab antud allkirja vastaselt, vastutab saamata jäänud summa eest kahekordselt.

Pärast võla ja kulude tasumist sissenõudev ametnik on kohe kohustatud vabastama üleskirjutatud varanduse arestit ja avalikust müügist. Kui vara üleskirjutamisel selgub, et juba kohtupristav on mõnede võlgade katteks arestinud maksuvõlglaste vara, siis kirjutatakse üles veel arestimata varandus. Kui sellest summast ei jatku võla katteks, siis arestitakse teistkordselt juba kohtupristavi poolt üleskirjutatud varandus ilma uue hindamiseta ja tehakse vastav märkus akti

ärakirjale. Sellest tuleb teatada ka kohtupristavile, kes siis müügist saadud raha esitab jagamiseks Tsiiviilkohtupidamise seaduse kohaselt. Jagamise toimetab kohtupristav, mille kinnitab vastav kohus. Saadud summast rahuldatakse kõige pealt nõudmised, mille kindlustuseks oli panditud vallasvara, teiseks tööliste ja teenijate palganõudmised, kelle palga summa ei ületa 60 krooni kuus, kuid mitte rohkem kui 180 krooni igal üksikul juhul. Ülejäänud summad jaotatakse proportsionaalselt kõigi teiste kreditoride vahel neil saadaolevate summade järele.

Kui aga administratiiv-sissenõudmine toimub ühel ajal riigi- ja omavalitsusasutiste mitme nõudmise katteks, kusjuures saadud summaga ei kattu tähendatud nõudmised, siis sissenõudev ametnik jagab saadud summa asutiste vahel proportsionaalselt võlgadele. Kui ühel ajal toimetavad sissenõudmist mitu käesolevas seaduses ettenähtud ametnikku, siis toimetab müüki ja jagab raha see ametnik, kes kõige enne arestis vara.

Sissenõudval ametnikul on õigus võlgniku vara avalikuks tegemiseks niivõrd, kui seda vaja arestimiseks, avada lukustatud uksti, ruume ja hoiupaiku, kus arestitav varandus on varjul ja neid ei avata vabatahtlikult või võlgnik ei ole kohal. Nende toimingute juure tuleb kutsuda 2 tunnistajat, kes kirjutavad alla ka koostatavale aktile. Tunnistajad on kohustatud ilmuma, kui neil ei ole äräütlemiseks seaduslikke põhjusi. Kui on üles kirjutatud kolmandate isikute varandusi, mis olid võlgniku valdusel, siis peab tähendatud vara avaliku müügi või müügil saadud raha väljaandmise ärahoidmiseks tõstma nõudmise arestimise kohta kohtus võlgniku ja vastava riigi- või omavalitsus-asutuse vastu, kes teinud sissenõudmise korralduse. Kui on üles kirjutatud kolmandate isikute varandusi, mis ei olnud võlgniku valdusel, siis tuleb kolmandal isikul sellest teatada sissenõudmist toimetavale ametnikule. Kui aga ametnik siiski arestib varanduse, siis tuleb tema tegevuse peale kaevata administratiivkohtu korras.

Vara hindamine. Arestitud vara hinnatakse üleskirjutamisel ja hind märgitakse protokollis eraldi iga asja või grupi kohta, kusjuures hinna määrab üleskirjutav ametnik, kes vajaduse korral või võlgniku soovil võib kutsuda juure asjatundjaid. Asjatundjad on kohustatud ilmuma, kuna mitteilmumise puhul ilma seadusliku põhjusega on ettenähtud karistus. Asjatundjad saavad tasu vastava määruse kohaselt.

Vara hindamise juures võetakse aluseks keskmisi hindu, kaupade juures ka käepärast olevaid arveid.

Varahoid. Arestitud vara jäetakse kuni oksjonini võlgniku kätte hoiule, kellel ei ole õigust mõjuva põhjusega keelduda hoiule võtmisest. Juhul, kui on kahtlus, et võlgnik toimetab kõrvale arestitud vara või kui võlgnik ei ole kohal, siis võib anda asju hoiule ka kõrvalistele isikutele ja paigutada teistesse ruumidesse.

Varahoidjaks ei või määrata: 1) sissenõudva ametniku abikaasat ja esimese ning teise astme sugulasi ning hõimlasi, 2) isikut, kes seaduse järgi ei või olla tunnistajaks Tsiviilkohtupidamise korra kohaselt (vaimuhaiged ja teised takistavad tervisrikked, lapsed vanemate vastu jne.). Hoidja ei vabane vastutusest enne kui on andnud tagasi asjad allkirja vastu. Kui hoidjaks on teine isik, mitte omanik, siis tema saab tasu Tsiviilkohtupidamise seaduse kohaselt, samuti on ka hoidja vastutus neis normides kindlaks määratud. (Hoidja saab tasu ühe kuu hoidmise eest müügisummast kuni 100 kroonini — 5%, järgneva 101—1000 kroonini 1% ja üle 1000 krooni suurusest osast — 1/2%. Aja eest üle ühe kuu lisatakse eelpool tähendatud esimese kuu hoiutasudele iga järgmise kuu eest juurde 1/2% tervest müügisummast.) Hoidjal ei ole õigust kasutada temale hoiule antud vara ning ei pea seda ka teistele andma. Kui arestitud asjad jäävad võlgniku kätte hoiule, võib ta neid tarvitada endiselt, kui seeläbi tunduvalt ei vähene asjade väärtus.

Sissenõudev ametnik on kohustatud võimalikult hoiduma selle eest, et vara hindamisest ja hoiule andmisest tekkivad kulud ei ületaks 25% selle väärtusest.

Arestitud asjad määratakse müügile enampakkumise teel vara asupaigas või hoiukohas. Asju, mida saab kergesti transporteerida, võidakse müüa ka politseijaoskonnas või vallamajas või mõnes muus eral-

di määratud kohas, kui selle kaudu on loota kõrgemat hinda. Avaliku müügi tähtaja võib määrata seitsmest päevast kuni kuue nädalani, arvates üleskirjutamisest, mille juures tuleb arvesse võtta vara tähtsust ja omadusi. Kergesti rikkiminevaid asju võib ka müügile määrata lühema aja jooksul. Müük antakse avalikult teada kuulutuse kaudu, milles tähendatakse: müügi esemed, koht, päev ja tund, varaomaniku nimi ning summa, mille peale on varandus hinnatud müügiks. Kui vara hinnatud väärtus ületab 100 krooni, kuulutatakse müügist ühes kohtu kuulutuste jaoks määratud eraajalehes, juhul aga, kui vara hinnatud väärtus ületab 300 krooni, eeltähendatud eraajalehes ja Riigi Teatajas. Samuti tuleb toimetada ka enampakkumise äramuutmisel või uue määramisel. Võlgnikul on ka omal kulul õigus mahutada kuulutusi ajalehtedesse. Vajalikud kuulutuse kulud võetakse maha müüdava vara eest saadud summast. Vara üleskirjutaja või selle müüja enampakkumisel, samuti võlgnik ise või ta eestkostja või volinik ei või võtta osa enampakkumisest. Ostja on kohustatud enampakkumisel sisse maksma 1/5 tema poolt pakutud viimast hinnast ja ülejäänud summa on kohustatud tasuma järgmise päeva kella kaheteistkümneks. Asjad antakse ostjale välja pärast ostuhinna lõplikku tasumist. Kõigiti tuleb talitada Tsiviilkohtupidamise seaduse kohaselt.

Enampakkumine tunnustatakse äpardunuks: 1) kui ei ilmu pakkuda soovijaid või ilmu ainult üks, 2) kui keegi ei paku üht hinnatud summast, 3) kui ostja peale käsiraha ei tasu tähtajal ära ülejäänud summat. Samuti loetakse müük tühiseks, kui asjad on ostnud isik, kel see keelatud. Teistkordsel müügil võib vara müüa ka alla hinnatud väärtuse. Sisse jäetud käsirahad lähevad sissenõutava võla katteks. Asjad, millele ei leidu ostjat kahel enampakkumisel antakse võlgnikule tagasi, kui maksunõudev asutus ei soovi neid endale jätta hinnatud summa eest. Kui asjad on üles kirjutatud mitme asutuse nõudel, siis tuleb pakkuda nendele asju hinnatud väärtuse alusel proportsionaalselt sissenõutavale summale, kusjuures mõne asutuse keeldumise korral asju endale jätmast, viimased lähevad teiste kasuks võla suuruses. Protsendipabereid, aktsiaid ja osatähti ning teisi väärtipabereid võib enampakkumisel müüa kuni 25% alla nende nimishinna või hinna, mis Majandusminister Riigi Teatajas iga poolaasta kohta kuulutab nende paberite pantimiseks. Kui selle hinnaga ei leidu ostjaid, siis saadetakse need

paberid Tallinna börsikomiteele müümiseks vaba hinnaga. Väärtpaberite omanikule — võlgnikule peab võimaldama võõrandada, kuni enampakkumisel müümiseni tema enese korraldusel pabereid eelpool tähendatud hinnaga ja sel tingimusel, et müügist saadud summa enne paberite väljaandmist deponeeritakse Eesti Panga osakonda sissenõudmist korraldava asutuse arvele. Sissenõudmist korraldavad ametnikud annavad väärt-paberite ostjale tarvilikud tunnistused nende uute omanikkude nimele kirjutamiseks.

Kui ei lähe korda nõuda sisse maksu-võlga ja see ületab 200 krooni, siis võetakse sissenõudmist korraldava asutuse nõudel võlgnikult allkiri Eesti Vabariigi piiridest mittelahkumise kohta ja saadetakse see Si-

seministeeriumile vastava korralduse tege-miseks piiri sulgemiseks võlgnikule ja temale välispassi mitteandmiseks. Allkiri on mak-sev kuni võla tasumiseni, või kui maksu sis-senõudmist korraldavad asutus teatab, et ta võlgniku väljasõiduks ei tee takistusi.

Maksu sissenõudmist korraldava asutus võib esitada ka võlgniku maksujõuetuks tun-nistamise palve vastavale kohtule üldises korras, kui on olemas võlgniku suhtes sea-duses ette nähtud maksujõuetuse tunnused.

Neil, eelpooltoodud alustel tuleb toi-mida sissenõudmistel administratiiv korras vallasvarast, kusjuures küll ei ole käsitamist leidnud mõned üksikasjad, mis mõnel juhul ette tulevad, põhjusel, et see üldiste aluste käsitamisel viiks arutluse väga laiali.

Vallavalitsuste juures asuvate posti-telefoni agentuu-ride töötasust.

A. Loorits.

„Maaomavalitsuses“ nr. 6 ilmunud arti-klis „Posti-telefoni agentuuridest vallava-litsustes“ kirjeldati vallavalitsuste juures asuvate posti-telefoni agentuuride tööd ja tasu ning Maaomavalitsuste Liidu juhatuse ettekannet selles asjas Peaministri asetäitjale Siseministrile ja Teedeministrile. Selles arti-klis ja Liidu juhatuse ettekandes esildatud asjaolude kohta Postivalitsus avaldas „Vaba Maas“ nr. 162 ja saatis Liidu juhatusele vastuseletuse.

Oma vastuseletuses Postivalitsus ei eita neid andmeid, mis toodi näitena „Maaoma-valitsuses“ nr. 6 ilmunud artiklis Harjumaa ühe vallavalitsuse juures asuva posti-telefoni agentuuri töö, tulude ja tasu kohta, nimelt: et agentuur käesoleva aasta esimesel poolel teenis tulusid Kr. 230—300 kuus, et töö eest maksti tasu agentuuri juhatajale valla-sekretärile Kr. 58 kuus ja et agentuuris kes-kmiselt päevas: 1) võeti vastu ja saadeti edasi 32,8 postisaadetist, 2) saadi ja anti välja 183,73 postisaadetist ning 3) anti 39 tele-foniühendust, seega 14 töötunni kestel, mil agentuur tööpäevadel peab olema avatud, iga 21 minuti järele telefoniühendus.

Võtnud õigeks need andmed Postivalit-sus väidab, et nendes andmetes toodud töö-hulk olevat postiametkonna töönormide järgi 0,66 tööjõu töö, millest suurem osa tehtavat kontrollpostkontoris, näiteks: mi-nevaid kirju agentuuris ei sorditavat üksik-asjalikult 120 postkontori, 600 postiagen-

tuuri ja 70 omnibuse liini kirjatalu vahel, vaid agentuuris kirjad ainult tembeldatavat, seotavat üldisse kimpu ja saadetavat kont-rollpostkontorisse „läbitöötamiseks“; raha- ja sissemaksu kaartide vastuvõtmisel agen-tuur andvat rahasaatjale ajutise kviiitungi ja saatvat päeva jooksul vastuvõetud summad ühes kaartidega üldises ümbrikus kontroll-postkontorisse, kes kandvat kaardid oma re-gistrisse, arvavad summad riigisummadesse, saatvat kaardid saatedokumendi juures siht-kohta ja läkitavat rahasaatjale alalised kvii-tungid; agentuuri aadressitud raha ja välja-maksu kaardid kontrollpostkontor tegevast ümber rahakirjaks, kinnindavat ümbrikusse ja kirjutavat rahasaaja aadressi; telefoni alal agentuuri ülesandeks olevat ainult ühendada kõnelda soovijaid kommutaatoris ja ära-kella saamisel lahutada neid; kõik muu töö, nagu kõne aja ülesmärkimine ja arvesta-mine, maksude sissenõudmine, aruanded, statistika jne. tehtavat kontrollpostkontoris. Agentuurile langevat sellest tööst 0,3 tööjõu töö, mis olevat keskmiselt 2 tunni töö, s. o. 10—15 minutit tunnis, mille eest makstavat Kr. 58 kuus. See olevat kaks korda rohkem tasust, mis kuuluvat postkontoris teenijale 0,66 tööjõu eest.

Nende väidete kohta vallavalitsuste juu-res asuvate posti-telefoni agentuuride juha-tajad vallasekretärid seletavad ja kinnita-vad, et enne kõike ei ole õige Postivalitsuse poolt esildatud agentuuri tööde täitmise loe-

telu, järelikult ei saa õige olla ka täitmise hinnang, ükskõik milliste normide järgi see on tehtud. Selles loetelus on kontrollpostkontoris tehtavatest töödest osa märgitud ebaõieti agentuuri kahjuks ja agentuuris tehtavatest töödest osa ebaõieti kontrollpostkontori kasuks ning osa agentuuris tehtavatest töödest jäetud sootuks nimetamata, vististi ka tunnustamata ja hindamata, nagu: postmarkide, tempelmarkide, vekslipaberite ja mitmesuguste ametlikkude tähikute müük; postisaadetiste nõuetele vastavuse ja õieti margistamise kontrollimine; täht-, väärt- ja rahakaartide margistamine ning osalt ka saatekaartide kirjutamine, kui saatjad ise sellega toime ei tule, mida maal sagedasti juhtub; telegrammide vastuvõtmine — minevate edasisaatmine ja tulevate kättetoimetamine, ajalehtede ja ajakirjade tellimiste vastuvõtmine jm.

Ei ole õige, et agentuuris minevad kirjad ainult tembeldatakse, seotakse kimpu ja saadetakse kontrollpostkontorisse „läbitöötamiseks“. Agentuuris tehakse nii postisaadetiste vastuvõtmisel kui väljastamisel kõik, mis nõutakse Post-telegraafi-telefoni abiasutiste teenistuskorraga (selle §§ 195—330) ja üldse on tarvis teha. Agentuuri arvel ei jää kontrollpostkontoril midagi teha ega „läbi töötada“. Kuna agentuur ei ole postiliiklemise sõlmpunktiks, vaid postisaadetiste kogumise ja jaotamise punktiks kohal, siis ei ole seal vajadust päeva jooksul vastuvõetud mõnd kümnet (30—70) minevat postisaadetist otselt kõigi sihtasutiste — 120 postkontori, 600 postiagentuuri ja 70 omnibuse liini kirjatalu järele sorteerida ega kimpudeks teha, enamuses üksikute saadetistena. Sellel ei oleks otstarvet ega mõtet, see nõuaks asjatut kulu ja läheks võrdlemisi kalliks. Otstarbekohasem on, nagu toimitakse, postisaadetiset sihtasutiste järele sorteerimine ja kimpudeks tegemine suuremate kogudena sõlmpunktides. Küll aga sorteeritakse ja tehakse kimpudeks ka agentuuris mitmeteistkümneme küla ja kirjatalu järele tulevate postisaadetised. Kuna agentuuris rahasaadetiste vastuvõtmise kohta rahasaatjale kviitung antakse, rahasaadeti registreeritakse ja edasisaatmiseks tarvilikult valmis tehakse ning kontrollpostkontorisse edasi saadetakse, siis kontrollpostkontor ei lihtsusta ega vähenda agentuuri tööd, kui ta rahasaadeti saamist ka veel omalt poolt kviteerib ja rahasaatjale agentuuri kaudu teistkordse kviitungi saadab. Sellega vaid hoopis suurendatakse agentuuri tööd, kes peab ka selle teistkordse kviitungi valmis kirjutama, kon-

trollpostkontorile allakirjutamiseks saatma ja tagasisaamisel rahasaatjale kätte toimetama. Kontrollpostkontori seesugust tegevust ei või lugeda ometi agentuuri tööks ja hinnata agentuuri kahjuks. — Agentuuri tulevate rahasaadetiste kontrollpostkontori poolt ümbertegemine rahakirjadeks ei vähenda jällegi agentuuri tööd nende saadetiste kättetoimetamisel ega või samuti lugeda agentuuri tööosaks ega hinnata tema kahjuks. Agentuuri minevaid rahasaadeti ei tarvitseki teha ümber rahakirjadeks, vaid need võiks saata agentuuri koos ühes ainsas pakendis, nii nagu agentuur saadab omalt poolt vastuvõetud rahasaadetised kontrollpostkontorisse.

Ei ole ka õige, et telefoni alal on agentuuri ülesandeks ainult ühendada kõnelda soovijaid kommutaatoris ja ärakella saamisel lahutada neid, ning et kõik muu töö, nagu kõne aja ülesmärkimine ja arvestamine, maksude sissenõudmine, aruanded, statistika jne. tehakse kontrollpostkontoris. Posti-telegraafi-telefoni abiasutiste teenistuskorra nõuete järgi agentuur peab kaugekõnede tellimisel kõnelda soovijaid küsitloma, täitma registreerimise lehe, andma tellimise edasi abonendi väljakutumiseks, ühenduse saamisel kutsuma välja kõnelda soovija, teatama temale ühenduse andmisest ja kontrollima ühenduse tõelikult saamist (§§ 361—371), mis kõik kokku tarvitab aega keskmiselt 5—6 minutit ühe kõne korraldamiseks. Tööpäeva lõpul agentuuri juhataja peab nende postkontoritega, kellega ta on telefonilises otseühenduses, kui ka temale alluvate kollektiiv keskjaamadega võrdlema kõnede arvu, vältust ja maksustamist, mida ta ei saa teha ilma kõnesid registreerimata või üles märkimata (§ 357). Ka telefonikõnede makse võtab vastu ja nõuab sisse agentuur (§§ 372—374), aga mitte ainult kontrollpostkontor. Samuti peavad agentuurid oma tegevuse kohta pidama arvustikku ja andma tegevusest aru (§393). Kui agentuurid oma tegevuse kohta statistikat ei pea ega tegevusest aru ei anna, siis mille järgi hinnatakse nende tööd ja määratakse neile töötasu? — See oleks tehtud sootuks huupi, ilma aluseta.

Nii ei pea paika Postivalitsuse väited vallavalitsuste juures asuvate posti-telefoni agentuuride tööks kuluva aja vähesusest ega või olla õige selle töö tasu hinnang Postivalitsuse poolt. Kui võeti õigeks näitena toodud andmed Harjumaa ühe vallavalitsuse juures asuva posti-telefoni agentuuri tegevuse kohta, millele järgi agentuuris

keskmiselt päevas võeti vastu ja saadeti edasi 32,8 postisaadetist, saadi ja anti välja 193,73 postisaadetist ning korraldati 39 telefoniühendust, seega 14 töötunni kestel iga 21 minuti järele telefoniühendus — kõnede tellimisega, registreerimisega, kontrollimisega ja lahutamisega, osalt ka maksustamisega, millede sooritamine ainuüksi juba seob kinni ühe tööjõu ja tarvitab ära, ilma muud tegevust võimaldamata, tema kogu aja nii äripäevadel kui puhkepäevadel, sest ühendusi peab andma igal ajal, mida üksainus tööjõud ei suudagi täita kestvalt, vahetpidamata, ilma asendamata vaheldamisi teisega, — siis kuidas võib seesugust tegevust hinna ainult ühe tööjõu kahe tunni tööks? — Selline hinnang, ükskõik missuguste normide järgi see on tehtud, osutub ilmselt ebaõigeks. Agentuuride juhatajad vallasekretärid kinnitavad, et üle kahe tunni aega kuluvat ära kõige kiiremal teotsemisel ainult mineva posti saatmisele valmistamiseks ja tuleva posti sorteerimiseks ning edasisaatmise korraldamiseks mitmeteistkümnemale postitalule. Peale telefonikõnede korraldamise ja mineva ja tuleva posti saatmisele valmistamise tarvitab aga veel rohkesti aega postmarkide, tempelmargide, vekslipaberite ja mitmesuguste ametlikkude tähikute müük, täht-, väärt- ja rahasaadetiste vastuvõtmine ning väljaandmine, telegrammide vastuvõtmine — minevate edasisaatmine ja tulevate kätetoimetamine, ajalehtede ja ajakirjade tellimiste vastuvõtmine ja muud Posti-telegraafi-telefoni abiasutiste teenistuskorraga nõutavad toimingud.

Peab kordama ja kinnitama uuesti, et väär ja ebaõiglane on vallavalitsuste juures asuvate posti-telefoni agentuuride töö hindamine ja tasu määramine ühtlasel alusel ja võrdset postiametkonna asutiste teenijatega. Posti-telegraafi-telefoni asutistes on mitu teenijat, igaüks neist tegeleb ainult ühe piiratud erialaga: ühed müüvad postmarke, teised korraldavad lihtkirju, kolmandad tähtsaadetisi, neljandad väärt- ja rahasaadetisi, viiendad korraldavad telefonikõnede andmist. Igal ametnikul on ühelaadiline eritegevus ja tööd järjest, tarvitajad ootavad korda, aega ei lähe kaotsi. Selliselt saab ja võib palju tööühikuid läbi teha. Vallavalitsuste juures asuva posti-telefoni agentuuris aga vallasekretär või selle abiline peab kõik need toimingud sooritama enamasti üksi oma muude väga mitmesuguste ja samuti erioskust nõudvate tööde vahel: peab ühele andma postmargi, võtma vastu selle hinna ja vahetama selleks raha; teiselt võt-

ma vastu ja margistama tähtsaadetise, kolmandalt väärt- või rahasaadetise ning registreerima neid, sealjuures sagedasti katkestama alatud toimingud ja tõttama andma telefoniühendusi jne.: alalõpmata iga natukese aja järele ta peab katkestama oma otsekohese kestvama töö vallavalitsuse alal ja siirduma üksikutele eritoimingutele posti-telefoni alal, mis tarvitab ja viidab palju rohkem aega kui seesuguste eritoimingute erisikute poolt kestvalt vahet pidamata sooritamise. Seepärast on postiametkonna teenijate töö lihtsam ja palju vähem aega nõudev kui vallavalitsuste juures asuvate posti-telefoni agentuuride töö, kus see suuresti segab ja takistab vallavalitsuse otsest tööd. Äriasutistes posti-telefoni agentuuride töö ei sega ega takista niivõrt äritegevust, seal jääb vahetevahel aega üle ja posti ja telefoni kasutamise võimalus tõmbab rahvast rohkem kokku, aitab elustada äritegevust, võib sellele kasu tuua ja seal võidakse agentuuri tööd teha odavamalt kui vallavalitsused seda teha saavad ja võivad. Vallavalitsused on ülesannetega ülekoormatud, nende tulud aga kulude katmiseks piiratud; neil on kallis see aeg, mis posti-telefoni teenimiseks ära kulub, mida liialt alla hinnatakse ja liialt odavalt tasutakse.

Edasi Postivalitsus seletab, et näitena toodud Harjumaa vallas, kus elanikkude arv 2499, vallasekretär sai varemalt palka Kr. 100 kuus ja Postivalitsuselt posti-telefoni agentuuri tööde eest Kr. 58 kuus. Vallasekretäri abistasid kaks õpilast, kes said vallalt kumbki Kr. 12,50 kuus ja vallasekretäriilt posti-telefoni agentuuri tööde eest üks Kr. 25 ja teine Kr. 20. Ajutise maavalitsuse poolt valla kantsleitööjõudude arvu ja palkade uuesti normeerimisega on vallasekretäri palk tõstetud kr. 110 kuus ja temale määratud üks abi palgaga Kr. 60 kuus ja üks kantsleiametnik palgaga Kr. 45 kuus. Naabervallas, kus elanikkude arv 1442, maksvat vallasekretär postiagentuuri juhatamise eest saadava tasu Kr. 46 täieliku kantsleiametnikule, kes vallalt tasu üldse ei saavat. Petserimaal olnud varemalt nende vallasekretäride palgamäär, kes juhatanud posti-telefoni agentuuri, Kr. 10 vähem, kusjuures vallasekretärid püüdnud veevõtta posti-telefoni agentuuri töö oma abilistele. Sellest Postivalitsus järeldab, et posti-telefoni agentuurid ei olevat kasutanud vallavalitsuste tööjõudu tasuta, vaid vallasekretärid olnud sunnitud maksma tasu vallavalitsuse tööjõududele postiagentuuri juhataja tasust.

Selline järeldus on jällegi otsitud ja põhjendamata. Kui vallasekretär posti-telefoni agentuuri juhatamise eest saadavast tasust maksab valla kantseleiõpilastele või teistele teenijatele rohkem kui need vallalt saavad ja temale enesele juhtimise ja vastutuse eest jääb järele vähe või ei jää üldse midagi, siis tõendab see seda, et niisuguste õpilaste või teenijate tööjõud kulub rohkem või täielikult ära posti-telefoni agentuuri ülesannete teenimiseks ja et nende tasu on üldse madal, vallasekretär aga juhib agentuuri tööd ja vastutab selle eest kas vähese tasu eest või sootuks tasuta. Kui vallavalitsuse kantseleiõpilaste palgad olid määratud kogu nende töö eest, seal hulgas ka posti-telefoni agentuuri töö, siis pidigi selle võrra, mis maksti agentuuri töö eest, valla palgaosa olema vähem.

Kuna vallavalitsuse juures asuva posti-telefoni agentuuri tööd ei saa lahutada vallavalitsuse tööst, agentuuri töö tehakse val-

lavalitsuse tööjõududega ja peamiselt vallavalitsuse tööajal ning vald peab kõigile oma tööjõududele tasuma väärikalt kogu nende töö eest, ükskõik kellele ja millist tööd ta laseb oma tööjõude teha ning kellelt ja kui palju ise tasu saab või võtab, siis tuleks ka posti-telefoni agentuuri töötasu, samuti kui muudki mitmesugused tasud, maksta vahetult vallale, kes võib selle määrata oma tööjõudude üldise palga katteks või selle lisaks.

Kui vallavalitsuste töö kasvamisega kõvendati valdade kantseleitööjõude ja kõrgendati nende palkasid, siis tuleks posti-telefoni agentuuride töö kasvamisega samuti nende töötasu suurendada, aga mitte järjest vähendada. Vallavalitsuste juures asuvate posti- telefoni agentuuride juhatajad vallasekretärid tõendavad, et agentuuride töö umbes 20% suurenemise juures on tasu vähendatud 14%. — Seda ei sa pidada õiglaseks, selle vastu peamiselt vaieldakse ja selle parandamist oodatakse.

Omavalitsuste maksuseaduste muutmisest.

V. Velner.

(Järg.)

Linnades isikumaksu sisseseadmist on nõutud juba ammu ja see nõue on ülesse tõstetud omavalitsustegelaste eneste poolt. Maaomavalitsustegelaste ringidest on seda põhjendatud asioluga, et ühtlustada maa- ja linnaelanike seisukorda ja maksukoormatust. Linnaomavalitsustegelaste ringid on näinud selle maksu sissetoomist kui abinõu linnade sissetulekute suurendamiseks ja majandusliku olukorra parandamiseks.

Kuna senini linnades isikumaksu ei võetud ja seda maksu ei asendanud ka mõni teine maks, siis isikud, kellel linnas ei ole kinnisvara ega ettevõtteid, ei maksa linnale otsesel kujul ka mingit maksu. Sellised isikud ei ole linnaomavalitsuse vastu senini kannud mingeid rahalisi kohustusi, küll aga kasutavad linna asutusi ja hüvesid samal määral, kui need kodanikud, kes linnale makse maksavad ja kohustusi kannavad. Samuti omavad need kodanikud samavõrdse hääleõiguse linnaomavalitsuste valimistel, kui maksumaksjad. See seisukord ei ole aga õiglane just maksumaksjate kodanike kui ka õigluse printsiibi seisukohalt, et iga õigusega peavad kaasas käima ka kohustused.

Pealegi on see asiolu, et linnades isikumaksu senini ei võetud, maal valdades ja alevites seda aga võetakse, kaasa toonud

nähte, et elanikud maalt valguvad linnadesse. Seda tõendavad kogutud statistilised andmed, mis näitavad, et linnade elanike arv on 1923. a. kuni 1. märtsini 1934. a. suurenenud 46.025 isiku ehk 16,61% võrra. See on küllaltki suur arv ja näitab, et meil linnastumise protsess on järjest võtmas maad. Teiselt poolt kasutatakse isikumaksu puudumist linnades ära teatud kodanike poolt maksu maksmisest kõrvale hiilimiseks. Nimelt juhtnööride alusel isikumaksu määramiseks ja võtmiseks valla- ja aleviomavalitsuste heaks (RT 79 — 1930) määratakse isikumaks ja võetakse selle valla- või aleviomavalitsuse heaks, kelle piirkonnas maksu maksjal oli alatine elukoht eelarveaasta eelmisel 15. detsembril. Selle tagajärjel paljud isikud maksust kõrvale hoidmise sihiga lähevad enne 15. detsembril linnadesse ja registreerivad end seal elanike nimekirja. Kuna maal praegu isikute registreerimist ega majaraamatute pidamist üldse ei ole, siis ei saa omavalitsused juriidiliselt ega vormiliselt siin midagi teha ning selliseilt isikult ei saa isikumaksu üldse nõuda vaatamata sellele, et selline kodanik kogu aasta on maal elanud ja töötanud.

Linnastumise küsimus on viimaseil aastail eriti teravaks kujunenud ja seda täiesti

põhjendatult. Eriti on selleks viimaseil aegadel kaasa aidanud linnades suurenev töömaht ja industrialiseerimine, uute ettevõtete asutamine ja käimapanemine, vanade laiendamine ja täiendamine ning eriti veel ehitustöö hoogne süvendamine. Majandusliku konjunktuuri paranemisega on suurenenud tööstuses ja kaubanduses töömaht ja kuna linnades vabrikutes ja tööstustes on palga- ja elutingimused märksa paremad, kui maal põllutööl, siis valgub palju töötavat kihti linnadesse, mis suurendab linna elanike arvu. Ning praegu maal aset võtnud põllutööliste puudus on just tingitud sellest, et töölisel maalt valguvad linnadesse, mille tagajärjel maale ei jätku küllaldaselt arvul tööjõudu ning paljud talundid on sunnitud läbi ajama päris ilma teenijateta.

Isikumaksu sisseseadmine linnades on vajaline ja õigustatud aga just ühtluse ja üheõigusluse seisukohalt. Meil on kogu aeg kõneldud maa ja linna üheõiguslusest, ühtlustamisest ja võrdsustamisest, siis tuleb tegelikult ka selle teostamisele asuda. Ei ole millegagi põhjendatud, et maal — valdades ja alevites kodanikud peavad kandma teatud kohustusi oma omavalitsuse vastu, peavad maksma isikumaksu, kuna samal ajal linna kodanikud sellist kohustust ei kannan. See on tekitanud maa elanikkonna ja maa omavalitsustegelaste keskel rahulolematust ja põhjendatud pahameelt. Ja sellest seisukohast väljudes on isikumaksu sissetoomine linnadesse täiesti õigustatud ja põhjendatud.

Linnade Liidu poolt algatati juba mõni aasta tagasi kogukondade ellukutumise küsimus. Liidul oli isegi välja töötatud vastav seaduse eelnõu ja see esitatud Siseministri- riumile. Selles eelnõus oli ette nähtud ka kogukonnamaksu sisseseadmine linnades, milise maksu kui kohustuse peab kandma iga kodanik, kes elab linnas ja kuulub vastavasse linna kogukonda.

Kuigi kogukondade sisseseadmise küsimus on senini lahendamata ja selle otstarbekohasuse üle võib vaielda, siis teisest küljest ei saa aga vaielda maksu vastu, mida peaks kandma iga kodanik vastava omavalitsuse heaks. Kui keegi maksab oma kogukonna omavalitsuse heaks maksu, siis on ta ka õigustatud sellelt omavalitsuselt nõudma hüvesid ja kaitset. Ja kui siis kodanik astub vanaduse, õnnetujuhtumise, haiguse või mõnel muul põhjusel abivajavasse seisukorda, siis võib ta täie õigusega nõuda oma kogukonnalt abi ja toetust.

Samuti peaks olema loomulik ja loogiline, et valimisõigust omavalitsuste esindus-

kogude valimistel kui ka omavalitsuste majapidamise korraldamisest osavõtmist võivad kasutada ainult need, kes kannavad otseseid rahalisi kohustusi omavalitsuste vastu. Kuigi selle põhimõtte vastu on vaieldud ja mõnelt poolt eriti ägedalt, ei saa salata, et see on põhjendatud. Paljude põllumeeste poolt on juba ammugi juhitud tähelepanu sellele ebaloomulikule seisukohale, kus valla hoolealustele on antud õigus kaasa rääkida valimiste teel valla asjade otsustamisel. See nähe ei ole igatahes loomulik ja õiglane ja on omal ajal äärmisel liberaalsel ja pahempoolisel ajajärgul sisse toodud. See nähe aga peab kaduma ja kindlasti ka ükskord kaob.

Kodaniku õigusi täiel määral peaks kasutama ainult need, kes kannavad täiel määral ka oma kodaniku kohustusi. Ja selles mõttes tulevase põhiseaduse väljatöötamisel tuleb kindlasti kaalumisega ka see küsimus, kes õieti on õigustatud valimistest osa võtma ja täiel määral omama kõiki kodaniku õigusi.

Kõigil neil kaalutlustel töötatigi Siseministeriumis juba mõni aeg tagasi välja Linna kogukonnamaksu seaduse eelnõu ja esitati Vabariigi Valitsusele. Kuna sel korral valitsusel oli ees paljud kiireisemolulised asjad, mis ei kannatanud viivitamist, siis jäi sel korral küsimus lahtiseks. Käesoleva aasta kevadel esitati eelnõu Siseministri poolt uuesti valitsusele ja võeti seal ka vastu.

Isikumaks linnades kannab kogukonnamaksu nimetust, kuna ta on mõeldud maksuna isikute pealt selle omavalitsuse heaks, kelle piires on isiku alaline elukoht.

Üldiselt on selle maksu alused ja põhimõtted sarnased, mis valla- ja aleviomavalitsuste isikumaksu juures maksavad, kuid siiski mõningate oluliste erinevustega.

Kogukonnamaks võetakse kodanikelt 20 kuni 60 aastani. Maksu suuruse määrab linnavolikogu, kusjuures see ei või ületada kahtkümmend krooni aastas. Sellega on maksu ülemäär ära määratud, mis tõestatud 20 kroonile, kuna senini see valdades ja alevites oli piiratud 9 krooniga. Sellejuures on linnavolikogul õigus jaotada maksukohuslasi liikidesse jõukuse järgi ja määrata üksikute liikide maksumäärad, kusjuures kõrgema ja madalama maksumäära vahe ei tohi olla suurem kui viiekordne.

Kogukonnamaksust on vabastatud riigi, omavalitsuse või eraasutiste hoolekandel ülalpeetavad, samuti ka riigi või omavalitsuse poolt hoolekandelist abi saavad isikud. Ühtlasi on antud linnavalitsustele õigus va-

bastada maksust üksikuid isikuid nende palvel, kui selleks on mõjuvaid põhjusi.

Sellega on eo ipso maksust vabad ainult hoolealused isikud. Kaalumisel oli veel ka teatud liiki pensionäride, nagu invaliidid jne., maksust vabastamine, kuid leiti, et seda siiski ei saa teha, kuna maksust vabastatute hulka tuleb võtta piiratult ja pealegi on antud võimalus linnavalitsusele ise otsustada maksust vabastamise küsimusi.

Maksu tähtaeg on jäetud seaduses lahtiseks ja see määratakse linnavolikogu poolt.

Lahendatud on ka nendelt maksnikelt maksu kättesaamise küsimus, kellelt selle saamine võiks olla raskendatud. Need on nimelt sellised isikud, kes ei oma kindlaid varandusi ega ka kindlat teenistust, nagu ju-

huslikud päevatöölised jne. Linnavalitsuse nõudmisel on tööandjad kohustatud pidama kinni vähemalt kuuks ajaks tööle võetud isikute kuu töötasust kuni maksu tasumise lõputähtajani ühe kolmandiku nende kogukonnamaksu tasumiseks. Kinnipeetud maksu tööandjad maksavad viieteistkümne päeva jooksul pärast kinnipidamise lõpetamist linnakassasse või oma elukoha järgi kohaliku omavalitsuse kassasse. Maksust laekunud summad on tööandja elukoha omavalitsus kohustatud andma edasi hiljemalt teise järgneva kuu viimaseks päevaks linnaomavalitsusele, kelle heaks summad laekunud. Tähtajaks edasiandmata jäänud summadelt vastaval linnavalitsusel on õigus nõuda viivitusraha 2% kuus.

Riigikohtu otsuseid.

Kas Maksukorralduse seaduse § 61 korras maksustamisel saab maksuasutistelt nõuda, et neil oleksid täpsed objektiivsed andmed äri läbikäigu kindlaksmääramisel?

Vastus: eitav.

MKS § 61 korras maksustamisel ei saa maksuasutistelt nõuda, et neil oleksid täpsed objektiivsed andmed äri läbikäigu kindlaksmääramisel. Kui maksja ise ei esita objektiivseid andmeid, s. o. äriarvamataid, siis on maksuasutised sunnitud ja kohustatud kasutama kaudseid andmeid. Maksuasutised, määrates maksukohuslase ettevõtte läbikäigu MKS § 61 korras kindlaks, on sunnitud ka kalkulatsioonide kasutama, kui maksukohuslane kindlaid andmeid ei esita, kuid maksukohuslasest, eriti kui tema ettevõtte aastane läbikäik ulatub miljonitesse kroonidesse, ei saa arvata, et temal ei ole võimalik oma läbikäigu kohta kindlaid andmeid esitada. Igatähese maksuasutise poolt koostatud kalkulatsiooni, mis rajatud tema poolt kogutud andmetele, ei või maksukohuslane, enda koostatud kalkulatsiooniga hakata ümber lükkama, sest tema peab igal juhul võimeline olema kindlaid andmeid esitama kõige oma ettevõtte kohta.

(Rkh A. toim. nr. 365 — 1935.)

Kas Hoolekande seaduse § 19 mõtte järgi saab piirivalves teenistuses oleva isiku elamise aega teatava valla piirides lugeda alalises elukohas viibimiseks, mis tuleks viimase kolme aasta hulka arvata?

Vastus: eitav.

Hoolekande seaduse § 19 mõtte järgi ei saa piirivalves teenistuses oleva isiku elamise

aega teatava valla piirides lugeda alalises elukohas viibimiseks, mis tuleb viimase kolme aasta hulka arvata, sest tingimus alalise hoolekande mittetarvitamise kohta ei ole kohaldatav piirivalves teenistuse aja kohta, kuna riigiteenistuses oleva isiku eest on kohustatud hoolitsema riik, aga mitte kohalik omavalitsus. Seepärast HS § 19 järgi ei tule piirivalves teenimise aega üldse arvestada, ning viimased kolm aastat tuleb arvata piirivalves teenistuse aega arvestamata jättes.

(Rkh A. toim. nr. 271 — 1935.)

Kas Eesti Vabariigi kodakondsusse kuuluva naisterahva abiellumist välismaalasega Eestis võib registreerida vaimulik perekonnaseisuametnik?

Vastus: eitav.

Perekonnaseisu seaduse (RT 1925 — 191/192) § 47 kolmanda lõike järgi, kui Eesti Vabariigi kodakondsusse kuuluva naisterahva abiellumine välismaalasega toimub Eestis, võib seda registreerida ainult omavalitsuse perekonnaseisuametnik. Seaduse väljendus, eriti naiskodaniku abiellumine välismaalasega Eestis, peab toimuma registreerimise teel omavalitsuse perekonnaseisuametniku juures, kuna vaimuliku perekonnaseisuametniku poolt koostatud akt neil juhtudel ei oma kehtivust Eestis. Sellepärast ainult niisugune Eesti naiskodaniku abielu sõlmimine välismaalasega Eestis on seaduspärane ja võib kodakondsusse jätmise küsimust otsustava ametniku juures arvestamisele tulla.

(Rkh A. toim. nru. 386 I — 1935.)

Küsimusi ja vastuseid.

Küsimus nr. 14. Isikumaksu seaduse maksusest.

Valla isikumaksu seadus (RT 50 — 1936) hakkas maksuma avaldamisega, kuna maksu nimetatud seaduse alusel hakatakse võtma järgmisest, s. o. 1937/38. majandusaastast.

Palun teatada, kas nimetatud seaduse §§ 9³, 9⁴ ja 9⁵ on maksvad juba käesoleva majandusaasta kohta või tuleb nende järele toimima hakata alates 1937/38. majandusaastast?

Vastus: Siseministeeriumi Omaavalitsuste osakonna seletuse järgi ringkirjaga s. a. 29. juunist nr. 399, Valla isikumaksu seadus (RT 50 — 1936) hakkas üldiselt maksuma avaldamisega, selle erandiga, et maksu selle seaduse alusel hakatakse võtma järgmisest maksuaastast, mille all tulevat mõista seda: 1) et isikumaksu määramisel pidavat kohaldatakse endise vana seaduse norme, see tähendab enne järgmist maksuaastat ei või võtta üle 9 krooni isikult, ja 2) et eelmiste aastate isikumaksu võlgade sissenõudmisel pidavat käsitatama edasi endisi sel korral maksnud norme ja eeskirju. Käesoleva aasta isikumaksu sissenõudmine aga pidavat toimuma uue maksuma hakkanud seaduse eeskirjade ja normide järgi, nagu need ette nähtud §§ 9³—9⁵. Kui käesoleva aasta isikumaksu sissenõudmisel tahetakse kohaldada uue seaduse norme ja eeskirju, siis enne sissenõudmisele asumist tuleksid need maksnikkudele täiendavalt teatada ja võimaldada vabatahtlikult maksmine.

Küsimus nr. 15. Sünniakti koostamisest tagantjärele neile, kes varemalt ekslikult on metrika- raamatusse kandmata jäänud.

1925. aastal sündis laps ja ristiti kohaliku kooliõpetaja poolt, kes aga ristimise tähe jättis vastavale kogudusele saatmata ja sellepärast ei seisa laps „inimkonna“ nimekirjas. Eksitus tuli avalikuks käesoleval aastal. Kas võib valla perekonnaseisumetnik nüüd koostada lapsele sünniakti, kes on nüüd 11 aastat vana ja sündinud enne Perekonnaseisu seadust? —

Vastus: Perekonnaseisu seadus (RT 191/192 — 1925. a. art. 110) sündide registreerimise osas (§ 29 j. t.) hakkas maksuma 1. juulil 1926. a. ja kuna seadusel ei ole tagasiulatuvat jõudu, ei saa selle alusel registreerida enne 1. juulit 1926. a. sündinuid. Nende sündide kandmiseks koguduste sünnimeetrikasse tagantjärele, tuleb paluda jaoskonnakohtuniku ettekirjutust, lastes üle kuulata tunnistajaid (vadereid). Sellisele isikule perekonnaregistris erilehekülje avamiseks võib aga koostada protokollid Perek. s. sead. § 6 korras.

Küsimus nr. 16. Koolimaja remondi korraldamisest ja koolile inventari muretsemisest kooli hoolekoguga poolt.

Palun teatada, kas kooli hoolekogul on õigus iseseisvalt korraldada koolimaja remontimisi, koolile inventari soetamisi j. n. e., esitades pärast arved vallavalitsusele raha väljamaksmiseks. Samuti kas nimetatud töid saab välja anda avalikul vähempakkumisel või võib seda teha ka lihtsa kauplemise teel. Kas nimetatud tööde väljaandmiseks peab olema kirjalik leping või aitab selleks suuline kokkulepe. Kui see hoolekogu ülesannete hulka kuulub, kas need lepingud ei peaks kuuluma vallavanema kinnitamisele (RT 80 — 1934 alusel).

Vastus: Valla algkool on vallaomavalitsuse asutis, kelle majanduslikkude tarvete eest on kohustatud hoolitsema vallavalitsus Aval. algkool. sead. (RT 46 — 1931) §§ 19, 20 ja 29 alusel. Kui valla algkoolile midagi vaja muretseda või teha on, siis nõutakse seda vallavalitsuselt ja kui vallavalitsus kooli eest tarvilikult ei hoolitse, siis kannab vajalikud kulud Haridusministeerium ja nõuab need vallalt tagasi. Sama seaduse § 80 p. 7 järgi algkooli hoolekogu valitseb ja tarvitab kooli rahalisi summasid ainult sel määral ja niivõrra, kui need summad on antud tema korraldusse kooli ülalpidaja vallavalitsuse poolt. Seega on vallavalitsusest enesest kas ja kui suuri summasid tema kooli hoolekogu korraldusse annab ning milliseid remonttöid laseb teha ja milliseid tarbeid muretseda koolile hoolekogul, kelle tegevus kooli majapidamise alal kuulub vallavalitsuse ja valla revisjoni komisjoni kontrolli alla.

Missuguseid oste ja töid võib teostada vallavalitsuse vahetul korraldusel ja missuguseid lepinguid võib sõlmida ilma vähem- ja valikpakkumiseteta, see on ette nähtud Riigi hangete seaduses (RT 57 — 1934) §§ 68—71 ja 104—108. Sama seaduse § 105 lubab sõlmida suusõnalt ainult ostumüügilepinguid, mille hind ei ulatu üle 1.000 krooni, kuid kokkulepitud tingimuste kohta tuleb müüjatelt võtta allkiri, sest ametiasutise tegevus peab olema kontrollitav.

Kui vallavalitsus Hangete seaduse §§ 8 ja 32 alusel valla koolimaja remondiks või koolile tarvete muretsemiseks hanke teostamise on usaldanud kooli hoolekogule, siis selle poolt toimetatud vähempakkumised neis asjus kuuluvad vallavanema kinnitamisele Hangete seaduse § 48 ja Vabariigi Valitsuse määruse alusel omaavalitsuste, ajutiste maavalitsuste ja kultuuromaavalitsuste organite võimupiiride kohta hangete alal (RT 80 — 1934).

Vastutav toimetaja: A. Loorits. Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Trükikoda J. Roosileht ja Ko. Tallinnas, Lühike jalg 4.